

Трохименко А. О.

аспірантка кафедри музики

Полтавського національного педагогічного університету ім.

В. Г. Короленка

м. Полтава, Україна

ПРАВОСЛАВНА ДУХОВНА МУЗИКА НА ТЕРЕНАХ СУЧАСНОГО ФЕСТИВАЛЬНОГО РУХУ

Сучасний стан розвитку українського суспільства позначився посиленням уваги до відродження духовних істин, повернення до витоків формування ціннісних ідеалів. Ефективним засобом цього процесу є популяризація православної духовної музики через включення різних верств сучасного суспільства (студентської молоді, вчителів, творчої інтелігенції) до хорових колективів, де їх об'єднає любов до мистецтва, до хорового співу, прагнення власноруч творити красу і добро. Участь цих колективів у фестивалях, мистецьких святах, тематичних конференціях є необхідною вимогою сьогодення не лише для українського суспільства, а й для пропагування української культури та мистецтва на міжнародному рівні. Це зумовлено нагальною потребою духовного відродження української нації, подоланням ціннісного вакууму і загальної духовної кризи. Духовність і моральність – це головне, що складає фундамент людини як особистості. В ній запорука гармонійного розвитку всіх потенційних можливостей особистості та формування високодуховного гармонійного суспільства.

За останнє десятиліття збільшилася кількість наукових досліджень, безпосередньо чи опосередковано пов'язаних із використанням духовної музики. Питання історії її становлення й розвитку були розкриті в роботах Т. Зверєвої, Л. Корній, П. Маценка; проблеми збереження традицій національної культури висвітлені в наукових працях А. Болгарського, О. Гнатюк, С. Зубанової, В. Іванова, І. Климишина, Б. Кудрика, В. Медушевського, О. Олексюк, К. Шамаєвої; вивченню впливу духовних

творів на розвиток освіти й мистецтва були присвячені статті О. Дем'янчука, В. Подрезова, М. Маріо, Ю. Медведика, Л. Остапенко.

Неповторне і самобутнє вокально-хорове мистецтво нашої держави розвивається завдяки багатогранній творчості численних хорових колективів, основу репертуару яких становлять твори православної духовної музики. Одним з таких яскравих українських хорів є муніципальна хорова капела «Орея», заснована 1986 р. у м. Житомир. «Орея» - істинний подвижник та репрезентатор високохудожніх досягнень української хорової школи у світовому просторі. До числа вагомих здобутків цього уславленого колективу зараховуються знакові перемоги – сім «Гран-прі» на міжнародних і національних хорових форумах. Musica Sacra International Festival – найпрестижніший у світі фестиваль Духовної музики. Musica Sacra International – 2010 представив кращі хори, ансамблі та солістів з різних куточків світу, які стали культурними послами своїх країн та релігій – Іудаїзму, Ісламу, Буддизму, Християнства (Католицизму, Протестантства). «Орея» була єдиним представником Східної Європи, яка представляла Православ'я. Фестиваль, який розпочався у середині травня та тривав майже місяць, був насичений музичними подіями з (15 по 19 травня у Мюнхені пройшли 3000 концертів). Свою місію український хор «Орея», який за словами героя України академіка Анатолія Тимофійовича Авдієвського «..став взірцем презентації сучасного хорового руху який достойно представляє і відстоює високі ідеали української нації..» виконав в повній мірі.

З 27 по 29 серпня 2011 р. на Рівненщині відбувся I Міжнародний фестиваль духовної музики «Блага вість Пересопниці», присвячений 450-річчю Пересопницького Євангелія у якому брали участь провідні хорові колективи з шести країн Європи. Серед запрошених гостей — хор ім. С. Рахманінова з Росії, жіночий хор з Білорусі, Дамська хорова формація «Містика» з Болгарії, студентська капела сербського університету м. Ниш, польський хор «Відимо». Україну на фестивалі представляла Муніципальна

академічна чоловіча хорова капела ім. Л. Ревуцького, капела «Орея» з Житомира, хор «Оранта» з Луцька, а також найкращі хори м. Рівного і хор «Воскресіння». На завершення гала-концерту усі 300 учасників спільно виконали твір Дмитра Бортнянського «Тебе, Бога, хвалимо». Ця партитура довгий час замовчувалася, нині ж набуває популярності. Твір доволі складний, однак цікавий. Усі учасники фестивалю за півроку до дійства отримали партитури, чимало з них включили його у свій репертуар. Насамкінець хорові колективи із п'яти країн усі разом заспівали «Многоліття».

Високу оцінку отримав камерний хор «Гілея» психолого-педагогічного факультету Полтавського педагогічного інституту імені В. Г. Короленка в Італії, де посів перше місце на міжнародному конкурсі «Світ музики – 2000» у номінації «Духовна музика». У конкурсі брали участь понад 20 хорів із багатьох країн Європи. Оцінювало виступ міжнародне журі в складі італійських, американських, польських хорових диригентів. Особливо відмітили члени журі цікаву програму хору та виконання української духовної музики. В той же день хор взяв участь у 28-му хоровому фестивалі в м. Ліччіано, де крім нашого колективу брали участь хори зі Словаччини, Італії та Росії. У 2000 році в м. Дніпропетровську камерний хор «Гілея» став дипломантом VII Всеукраїнського фестивалю хорової музики «Від Різдва до Різдва», а кожен із учасників отримав грамоту "Благословення за старанні труди на славу святої церкви"[1]. А на XVIII Всеукраїнському фестивалі духовної музики «Від Різдва до Різдва», який проходив у м. Дніпропетровську 28-29 січня 2011 р. брали участь 68 колективів, 39 колективів із Дніпропетровська й Дніпропетровської області й 28 іногородніх колективів з 15 міст України, включаючи 2 хорових колективи з Мінська (Білорусь), 13 хорових колективів уперше брали участь у фестивалі. На фестивалі виступили й 20 дитячих хорових колективів, у яких задіяно біля 700 дітей. Цього року у фестивалі виступили 1600 учасників. Всі учасники фестивалю – люди різного віку й професій.

Під час XVIII Міжнародного фестивалю духовної музики „Gaude Mater”, який у цьому році проходив з 1 по 8 травня у Сілезькому воєводстві, виступив камерний хор ім. Д. Бортнянського з Чернігова. Міжнародний фестиваль духовної музики „Gaude Mater” – є популярним європейським музичним фестивалем, який пропагує духовну музику християнства, іудаїзму, буддизму та ісламу в рамках релігійного діалогу та зближення культур. Традиційно, у перших числах травня, в костелах та на концертних майданчиках Ченстохови виступають хоріві, музичні та театральні колективи з різних країн світу. Вдруге співорганізатором української частини фестивалю став Культурно-інформаційний центр Посольства України в Республіці Польщі. За його сприяння камерний хор імені Дмитра Бортнянського під керівництвом Любомира Боднарука представив польській публіці цікаву програму української духовної музики. Виступ камерного хору ім. Д. Бортнянського, який проходив в костелі Святого Апостола Якова, зібрав повний зал прихильників української духовної музики та співу. Колектив камерного хору ім. Д. Бортнянського отримав подяку Посольства за пропагування української культури та мистецтва в Республіці Польща.

У Харкові, в Успенському соборі вшосте відбулося свято російського духовного співу «Покровські голоси». У програмі концерту виступило 9 найкращих хорових колективів Харкова, виконавши духовні піснеспіви на музику відомих і великих російських композиторів, які зал слухав з побожною увагою. Коли вокальний ансамбль «Аксіос» почав виконання молитви Господа нашого Ісуса Христа Отче Наш, увесь зал встав. Як відмітив ведучий концерту – доцент Харківської державної академії культури А. Жданько, православний спів був одним з не багатьох засад, що дозволяло населенню Малої і Білої Русі зберігати російську ідентичність за часів польсько-литовського панування. Схоже, що через 350 років цей чудовий спів не втратив свого значення для тих, хто хоче залишитися російським і православним[3].

Традиційно кожен рік у містечку Глухів проходить фестиваль духовної музики «Глинські дзвони», який був відкритий 26 жовтня 2006 року, з благословення намісника «Глінська пустель» єпископа Васильківського Луки На церемонії відкриття Предстоятель Української Православної Церкви Блаженніший Митрополит Володимир, звертаючись до учасників, гостей і глядачів, сказав: «Слухаючи церковні й духовні піснеспіви наших великих композиторів і співвітчизників, таких як Березовський і Бортнянський, можна відповісти, що слов'янська душа не потребує ніякого акомпанементу, бо співає своїм серцем і душею. Ці композитори-співвітчизники залишили народу багату спадщину, на якій ми виховуємось. Цей фестиваль має глибоке патріотичне значення. Композитори, які тут народились і працювали, творили для Церкви і пропускали через призму свого серця кожен звук, який сьогодні нас так радує. Я бажаю нашому народу повернутися до нашого коріння, до того великого скарбу, який нам залишили ті, хто були до нас, щоб таким чином воскресити свою історію, віру, почуття і любов до Батьківщини[2]».

Література

1. Гнатюк Л. А. Знавець хорової справи // Піснями й танцями уславлена Полтава / За ред. П.Я. Михайлика, Л. А. Гнатюк. – вид. 2-е, випр. і доп. – Полтава: Видання Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, 2001.– С. 43 – 47.
2. Блаженніший Митрополит Володимир відкрив перший фестиваль духовної музики «Глинські дзвони» / [Електронний ресурс] // [матеріали ресурсу Українська Православна Церква] – 29 жовтня 2006. – Режим доступу http://orthodox.org.ua/uk/novini/arhipastirske_slujinnya/2006/10/28/614.html
3. Коноваленко К. Покровские голоса / К. Коноваленко. Покровские голоса // Русская Правда [Газета для соотечественников] – Официальное издание Всеукраинского Координационного Совета организаций российских соотечественников – № 20 (252), октябрь 2011 г. – С.7.

Трохименко Алла Олександрівна

Аспірантка кафедри музики Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

Домашня адреса: м. Полтава, 36000, пр-т Миру 18, кв 35.

Тел. служб. (0532) 56-36-01, дом. (0532) 52-32-04, моб. +380506058723.

E-mail: alla.trofimenko2010@yandex.ua